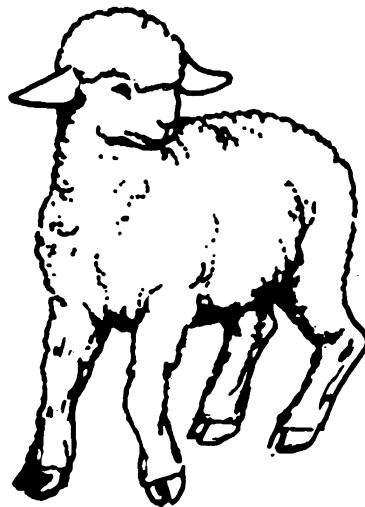

Tnu'u lelu ndi'i ñaña

Los borreguitos y el coyote

Mixteco de Santa Inés de Zaragoza

Tnu'u lelu ndi'i ñaña

Los borreguitos y el coyote

Mixteco de Santa Inés de Zaragoza

Hilda Ruiz Santiago, narradora

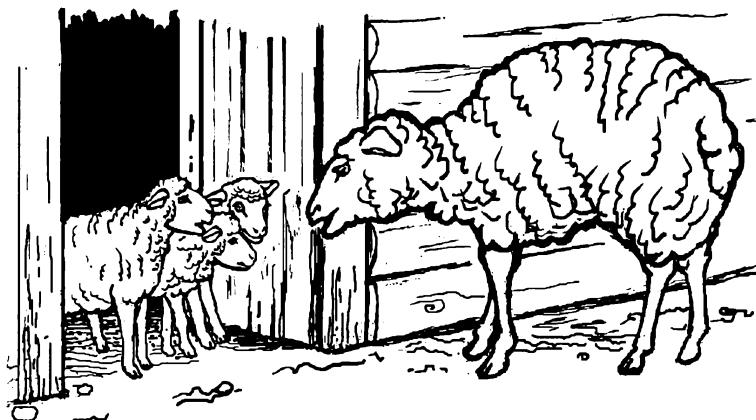
Inga McKendry S. y Susana J. Huggins S.
Asesoras lingüísticas

Cathy Moser de Marlett, dibujante

Publicado por el
Instituto Lingüístico de Verano, A.C.
Apartado Postal 22067
14000 Tlalpan, D.F., México
Tel. 5-573-2024
www.sil.org/mexico
2005

Primera edición
mxy 05-170 .3C

Ta lelu ndi'i ñaña

Ja'a kuu' tnu'u iin mudu ndi'i ta lelu ti.

Du'a niya'a ore ja nik e mudu kua'an ti
kunduku ti ja kaj ti in ti te du'a nixij*i* ti ta
lelu ti:

—Naki'in ni kunduku ni ja kaj ndo ko
kuna'a in nda ja vaj kaan nda ye'e nde
nananchokava ni.

Ko na kani-ini ja jata ve'e ndekú iin
ñaña te niní ti ndiaa ja nixa'an mudu ta
lelu ti ja kee ti ki'in ti kunduku ti ja kaj ti
te nikudii-ini anu ñaña chi kokon' xiti ti.

Te nitu'a ñaña yatni ye'e te nidakende
ti te nika'an lelu nde xiti ve'e:

—¿Na dakéndé ye'e?

Te nika'lan ñaña:

—Nakaan ye'e chi ja kundixi ni.

Te yachi nika'lan lelu:

—Ko atu tnuú xe'e maa na te tnuú xe'e
mee ní.

Te nika'lan ñaña nixii ti mee ti:

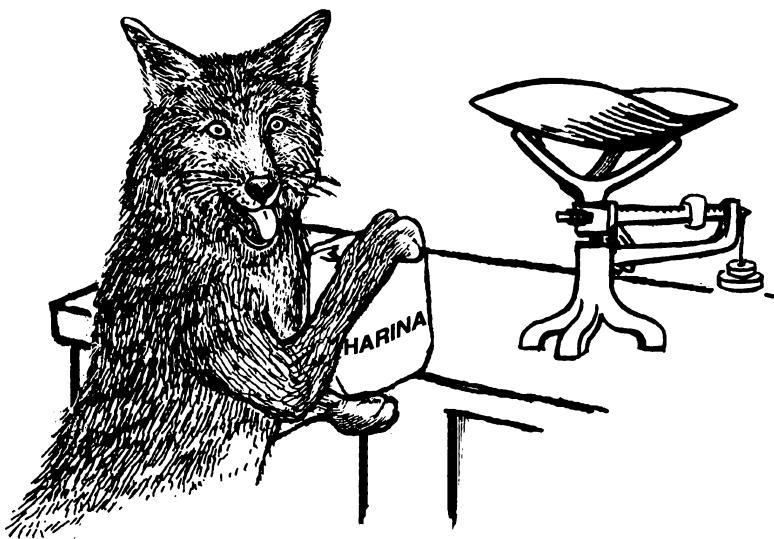
—Nakuenda kuu' ja dukan ka'án tu ja
nda'vi teno tnuú xe'e ni ma.

Date nika'ān tuku ti:

—Daa-yu nda'vi tu nchu'u tê nda'vi te
nchixe tnuú xe'e ni te naikuu ja kada ni vitna.

Te yachi nixe'en ti nixeen ti yuchi kuixin ja
ka'yu ti xe'e ti te nika'ān ti:

—Vitna nchixe kaj ni kuñu ja uun-yu
ndatachi kuu xiti ni te anakaj nchi'i ni xi chi
deni kokon ndaa ni xi vitna.

Te ninanchokava tuku ti te vi-vii
nidakende ti ye'e te io vii nika'an ti:

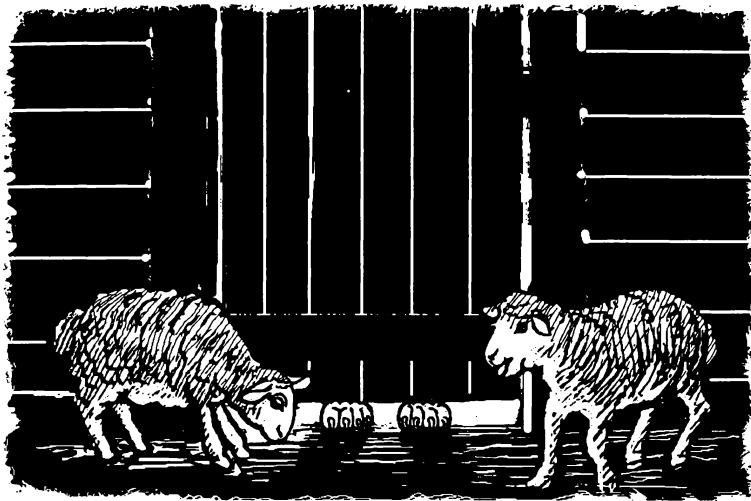

—Ja kundixi ni vidaa, nakaan ye'e chi
io vee ja nchido' ni.

Te nika'an ta lelu:

—Te nanche na'á na ja mee ní ka'án.

Te nika'an ñaña:

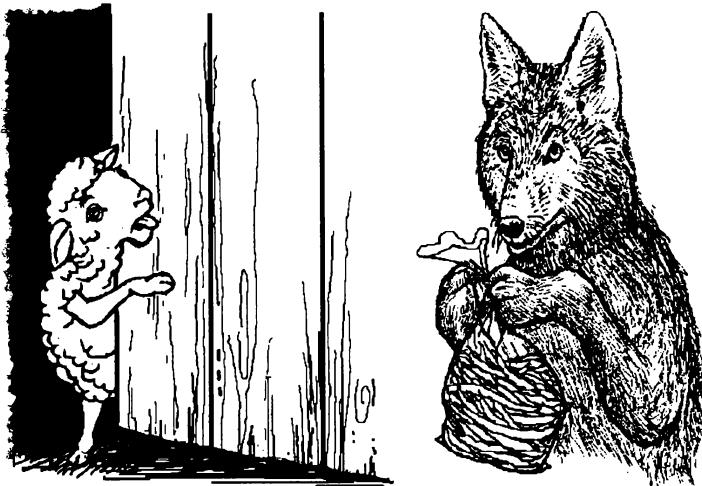
—Tenoq akutnuni nuu nda ja kuixin kuu
xe'e ni ma, kama nakaan ye'e chi ne'e' ni ja
kaxi nda in nda, no ña'a te ndee nda'a ni xi te
vi'i ka ja ani'i ka nda in nda chi kuenda ni-ka
adi kaa'xi.

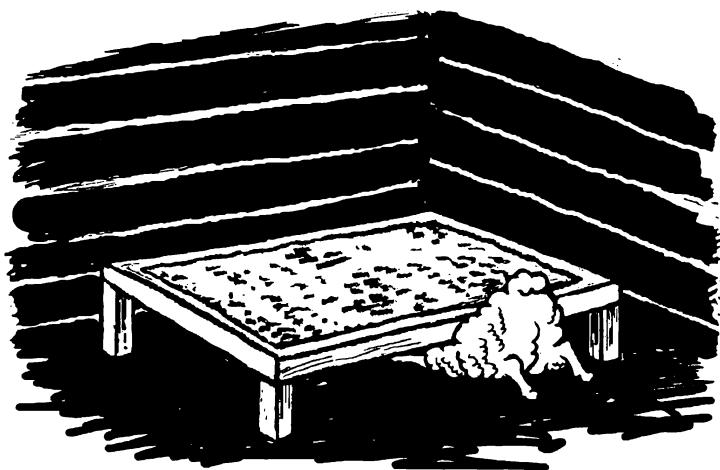
Te niküdii-ini ñaña ndetú ti ja kañan ye'e te
xeni-íní ti: "Daa-yu va'a nixéde ni ja
nidañda'vi ni ta lelu nda'vi te navii kini xi ja
ya'a xi chi uun-ni xika tekú ja nda'yú kuu xiti
ni."

Te nikalan ni tuku ñaña nixii ti ta lelu:
—Te na ore nakaan nda ye'e ja deni dadíkí
nda in nda te ke'e i'a ndekú iin ja ndadi kaa'
nuu xi nde'á ña'a xi ni te vaxi ja yu'u ni te
atu-ndi'vi-ini nda in nda.

Nikanchixe ta lelu nda'vi te nikaan ti ye'e
te nixini ti ja iin ñaña ndekú te nikuini ti ja
nakadi ti ye'e ko anikuu ka ja kada ti chi
nidaxixin ña'a ñaña ndil'i tachi ti ore ni daa.

Te yatni yukan ndekú iin xito te ki niteku
lelu lu'lu ka ja yá'a te xinu' ti nikivi ni'ni ka'a
xito kuenda ja nakaku ti.

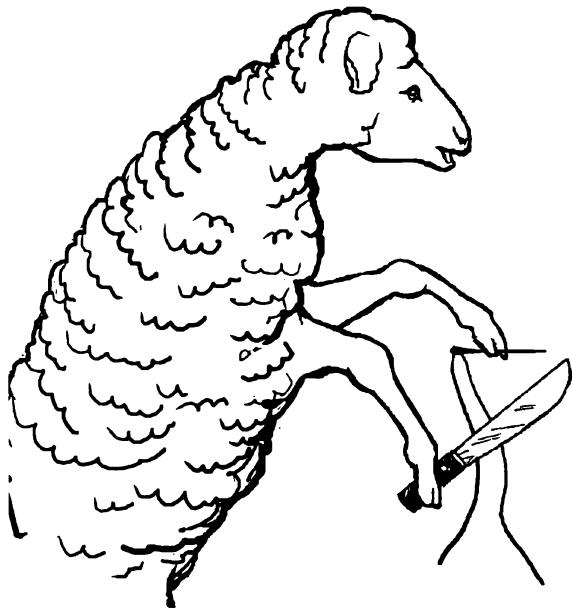

Te ore ja kundi^xi mudu nix^jni ti ja katuú
iin ñaña kue'e-nda'vi iin yutnu te kuenda
ni-ka nindamburru xiti ti te nik^a'^qn mudu:
—Va'a nik^uu ja nix^ji'í kitⁱ ndadi jian chi io
ndadi xede' ti te dukan akada ka ti ja ndadi.

Te ore ja takúyátní ti ja naxee ti nixini ti
ja kuenda ni-ka nda'yú pa'a ti te nikene kunu
ti ninaxee te nixa'qan ti:

- Naikuu ja niya'q, nakuenda kuu' ja
nda'yú nda te nde ndekú dava ka ta ñani nda.
- Nikixi ñaña te nikokon ndaa ti ta ñani
na in de.

Te io ninadiko mudu te ninanduku ti yuchi
ndi'i iin yiki te yu'a te nika'an ti:

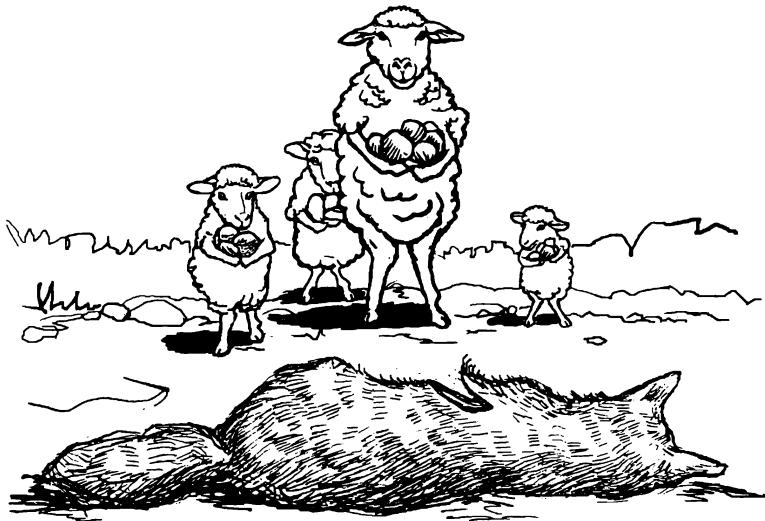
—Ne'e, naki'in ndo kudakaku ndo ta ñani
nda te kunde'a ndo nanche koo ñaña.

Nakuenda kuu' ja dukan nixede ti ta ñani
nda, daa-yu nda'vi ta pa'a ni.

Te ore ja nixee mudu te na-naa xidí ñaña
chi atuu ja ndi'vi-ini ti chi chitu' xiti ti,
jian kuu' ja anikutnuni-ini ti ja nikqan mudu
xiti ti te ninene kava ta lelu xiti ti te nikq'an
mudu:

—Vitna nacha'vi nda ja nixede nda ta pa'a
ni.

Te nika'an mudu nixijí ti ta lelu ti:

—Ne'e, naki'in ndo kunduku ndo yuu.

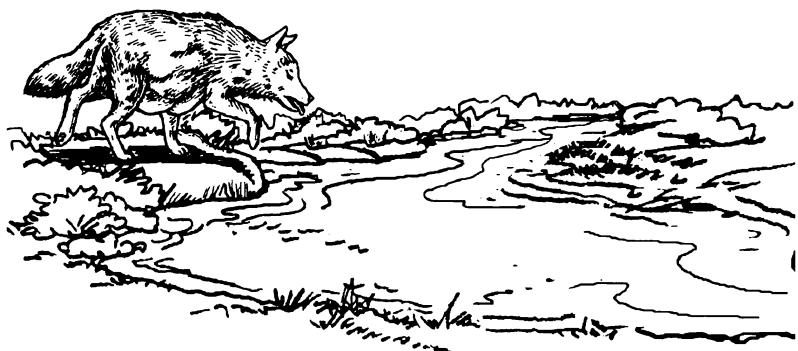
Te nika'an ta lelu:

—Maa, te naikuu ja kada ndo yuu te de
xeni-íní ní ja kua'a-yuu ndo de-a.

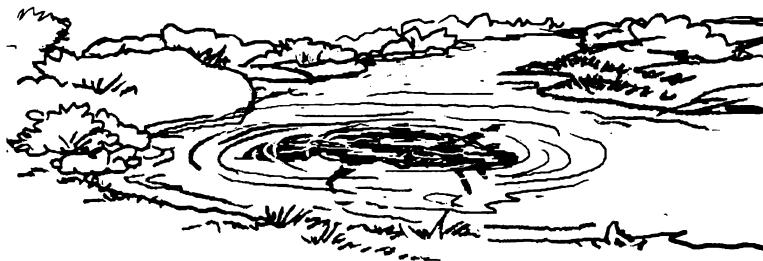
Ko atu-nixekuenda ña'a dil'i ti ja ka'án ti in
ti te nidächitu ti yuu xiti ñaña te ninakiku ti
xi te nika'an ti:

—Vitna nchixe te adu'u ka nda da'a ta ku'u
ni chi andoñu'u ka nda ja kaxi nda chi dukan
ni-ka vee, vee kundeku xiti nda.

Te ki ninchituu ñaña io ku-ú'u te xetú xiti
ti te nika'an ti:

—Nakuenda kuu' ja io ku-ú'u xiti ni,
kudana te atu-ninkava va'a ja nixexi ni te jian
kuu' ja dukan xede' ña'a xi va, ko naki'in ni
kunduku ni ndute, kudana te nduva'a xi. ¡An!
Yukan ndekú ndute.

Ko akundee ka ñaña ja ku-ú'u xiti ti te
nikene kunu ti te nixee ti nû ndekú ndute te
nikee kava ti ko io kunu xiti ndute te nida'vi
ti xe'e ja io vee xiti ti te nika'q ti chi
anikundee ka ti ja nene ti.

Te niteku mudu ja nixi'i ñaña te nidataka
tna'a ti te nixede ti viko xe'e ja io kudií-ini ti
ja nixi'i kitu, io ndadi xede' ja du'lú ti ta ti
xetátá ta ayivi in xi.

Dukan nindi'i tnu'u ñaña ti nika'yu xe'e
ti.

Este cuento es sobre lo que les pasó a unos
borreguitos que fueron engañados por un coyote
malvado.

